

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-11-27

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Severin Blomstrand samt justitierådet Kristina Ståhl.

Erkännande och verkställighet av beslut om utvidgat förverkande inom Europeiska unionen

Enligt en lagrådsremiss den 14 november 2013 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till ändring i lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Erika Goldkuhl.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

3 kap. 11 a §

I paragrafen föreslås olika grunder för att en verkställbarhetsförklaring inte ska få meddelas för beslut om förverkande enligt den nya

bestämmelsen i 1 kap. 3 § första stycket 4, dvs. s.k. utvidgat förverkande. Grunderna ska gälla utöver vad som anges i 10 och 11 §§ i kapitlet.

Under föredragningen har upplysts att 11 a § har utformats med 11 § som förebild. De bestämmelser som föreslås i 11 a § har dock inte samma karaktär av hinder mot verkställighet som anges i den paragrafen utan avser vilka ytterligare villkor för verkställighet som i detta särskilda fall uppställs av Sverige (jfr remissen s. 18). Paragrafen bör därför ges en positiv formulering och placeras under en egen rubrik.

I lagrådsremissen (s. 19) anges att det kan tänkas att vissa utländska beslut om utvidgat förverkande i stor utsträckning avviker från de beslut som är möjliga att meddela i Sverige. En prövning måste därför göras innan ett utländskt beslut kan erkännas och verkställas i Sverige. Prövningen bör enligt remissen ligga så nära den prövning som sker i ett motsvarande nationellt fall som möjligt. De villkor som gäller för att få besluta om förverkande enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken ska därför i huvudsak gälla även för att ett utländskt beslut ska få erkännas och verkställas här. Mot denna bakgrund har den föreslagna 11 a § utformats i nära anslutning till bestämmelserna i brottsbalken.

Samtidigt sägs i remissen (s. 21) att en av utgångspunkterna i ett system med ömsesidigt erkännande är att medlemsstaternas myndigheter inte ska ompröva varandras beslut. Det framhålls också att den svenska domstolen inte ska göra en sådan bevisprövning som sker vid tillämpningen av 36 kap. 1 b § brottsbalken. Även under föredragningen har upplysts att avsikten är att den svenska domstolen inte ska överpröva det utländska beslutet om förverkande utan tvärtom lägga det till grund för sitt avgörande.

Lagrådet konstaterar att dessa två utgångspunkter för utformningen av bestämmelserna är svårförenliga. Detta gäller särskilt villkoren i första stycket 3 och 4 som tar sikte på faktiska förhållanden. Såsom lagtexten är formulerad framgår inte annat än att det är den svenska domstolen som ska pröva om de angivna förhållandena föreligger. Om något annat är avsikten måste detta komma till tydligare uttryck i bestämmelserna.

Enligt första stycket 3 ska en verkställbarhetsförklaring inte få meddelas om den förverkade egendomen inte härrör från brottslig verksamhet. Enligt andra stycket ska därvid särskilt beaktas om det i den andra medlemsstatens lag uppställts ett krav på att den egendom som förverkas ska härröra från brottslig verksamhet. Enligt Lagrådets mening framstår det som mindre lämpligt att bedömningen av om det i det enskilda fallet finns ett samband mellan den förverkade egendomen och brottslig verksamhet ska grundas på innehållet i utländsk lagstiftning. Om avsikten är att den svenska domstolen inte ska göra någon egen prövning av bevisningen i målet bör åtminstone krävas att det av handlingarna framgår att den utländska domstolen funnit att ett sådant samband föreligger. Lagrådet anser därför att villkoret bör utformas som en hänvisning till den utländska domstolens bedömning och att det andra stycket bör utgå.

Av samma skäl kan ifrågasättas om bestämmelsen i tredje stycket om oskälighet bör tillämpas på det sätt som utvecklas i författningskommentaren. Där anges att en faktor som bör beaktas vid en skälighetsbedömning är utformningen av de bevisregler som har tillämpats i den andra staten. Snarare än att skälighetsbedömningen grundas på innehållet i den utländska lagstiftningen bör den ta sikte på om det ur ett svenskt perspektiv i det enskilda fallet framstår som oskäligt att erkänna och verkställa ett beslut i Sverige. Inte heller bör skälighetsbedömningen komma in under varje punkt för sig utan

närmast som en slutkontroll av att en verkställbarhetsförklaring kan meddelas.

I första stycket 4 föreskrivs att en verkställbarhetsförklaring inte får meddelas om beslutet om förverkande inte riktar sig mot någon av de personer som anges i 36 kap. 5 a § brottsbalken. De personer hos vilka förverkande av utbyte av brottslig verksamhet får ske enligt den paragrafen är (1) gärningsmannen eller annan som medverkat till det brott som förverkandet grundas på, (2) den som förvärvat egendomen genom bodelning eller på grund av arv eller testamente eller genom gåva samt (3) den som förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skälig anledning att anta att egendomen har samband med brottslig verksamhet.

Beträffande denna punkt har det under föredragningen upplysts att avsikten är att den svenska domstolen ska pröva ärendet på grundval av det material som tillhandahålls från den utländska domstolen. Lagtexten måste dock uppfattas så att det är den svenska domstolen som, utan begränsning i fråga om bedömningsunderlaget, ska avgöra om villkoret är uppfyllt. Enligt Lagrådets mening är det också denna ordning som bör gälla, inte minst därför att de förutsättningar som anges i 36 kap. 5 a §, särskilt de i punkten 3, är sådana att de sannolikt många gånger inte kommer att kunna utläsas ur handlingarna från den utländska domstolen.

Med hänvisning till det anförda föreslår Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse.

För beslut om förverkande enligt 1 kap. 3 § första stycket 4 gäller, utöver vad som anges i 10 och 11 §§, att en verkställbarhetsförklaring får meddelas endast om

1. den gärning som ligger till grund för beslutet om förverkande motsvarar ett brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i sex år eller mer, eller något av de brott som räknas upp i 36 kap. 1 b § andra och tredje styckena brottsbalken,

2. brottet är av beskaffenhet att kunna ge utbyte,
3. den utländska domstolen bedömt att den förverkade egendomen härrör från brottslig verksamhet,
4. beslutet om förverkande riktar sig mot en sådan person som anges i 36 kap. 5 a § brottsbalken, och
5. en verkställbarhetsförklaring inte framstår som oskälig.